

نشست ۶۴:

“چهره‌گشایی، نقد و بررسی کتاب تحفة السلاطین”

مرکز پژوهشی میراث مکتوب

با همکاری

دانشکده الهیات دانشگاه تهران

رئیس مرکز، دیگر نمونه نوآوری در عرصه چاپ و نشر را رونمایی و برگزاری همایش در دانشگاههای دیگر شهرها عنوان کرد: این گونه نشستها کمک بزرگی در بالندگی و شکوفایی و در عین حال رفع معایب و بهبود کار می‌باشد. وی در ادامه کتاب تحفة السلاطین را یک اثر تازه در موضوع منطق شناخت و گفت: آنچه در انتخاب یک نسخه حائز اهمیت است، وجود نوآوری و نکات ارزشمند در آن است. این اثر نیز به نوع خود در باب منطق اثری بدیع به شمار می‌رود. وی در پایان به نکاتی در مورد کتاب تحفة السلاطین اشاره کرد.

اولین سخنران، دکتر نجفقلی حبیبی، ضمن اشاره به اهمیت تصحیح نسخ خطی که میراث و هویت علمی ما ایرانیان است، تصریح کرد: دانشمندان ایرانی و اسلامی وقایع بسیار ارزنده‌ای را ثبت کردند.

وی افزود: اگر فرهنگ و تاریخ ما را دیگران بنویسند، طبق خواسته خود مکتوب خواهند کرد، اما اگر این تاریخ به دست دانشمندان و محققان ایرانی و اسلامی کتابت شود، آنچه واقعیت است نگاشته می‌شود و بهتر است برای تصحیح این آثار، خودمان تلاش کنیم تا مفهوم و محتوای اصلی فرهنگی و تاریخی کشورمان را حفظ کنیم. دکتر حبیبی سپس در مورد کتاب تحفة السلاطین گفت: در تصحیح یک اثر، درست خواندن یک ضرورت است.

شصت و چهارمین نشست از سلسله نشستهای مرکز پژوهشی میراث مکتوب با مشارکت دانشکده الهیات دانشگاه تهران، در تاریخ ۸۷/۱/۲۸ در تالار شهید مفتح دانشکده الهیات برگزار شد. دکتر احد فرامرز قراملکی (مصحح اثر)، دکتر نجفقلی حبیبی و دکتر منوچهر صدوقی (سها)، منصور پهلوان سخنرانان این نشست بودند.

ابتدا دکتر محمدرضا امام، رئیس دانشکده الهیات، ضمن تجلیل از فعالیتهای مرکز پژوهشی میراث مکتوب گفت: امید است در سال نوآوری و شکوفایی، بتوانیم تحولی در عالم علم و تحقیق و تدوین کتب و مقالات ارزشمند متناسب با نیاز جهان اسلام تألیف و تدوین کنیم.

سپس دکتر اکبر ایرانی، رئیس مرکز، با اشاره به نوآوری‌های مرکز، گفت: تلفیق آیین چهره‌گشایی و نقد و بررسی آثار، باعث شناخت خطاهای تحقیق و بهبود و بهینه‌شدن کار و بالندگی مصحح می‌شود. وی نوآوری دیگر مرکز را عقد قرارداد همکاری و مشارکت در احیای آثار علمی با دانشگاه‌ها دانست و گفت: اولین گام در این امر مشارکت در چاپ آثار منطقی با دانشکده الهیات است و تحفة السلاطین نخستین اثر از مجموعه‌ای است که در راستای اجرای این تفاهم‌نامه منتشر شده و دومین اثر نیز شرح تلویحات این کمنونه تصحیح دکتر حبیبی در سه جلد به چاپ خواهد رسید.

دکتر فرامرز قراملکی نیز این کتاب با ارزش را به صورت فارسی تصحیح کرده‌اند که بسی مایه افتخار است.

وی به بدخوانی‌های برخی از کلمات اشاره کرد و خواستار اصلاح آن در چاپ‌های بعدی شد.

دکتر منصور پهلوان، مدیر گروه علوم و قرآن دانشکده الهیات، که به عنوان مدیر جلسه نیز حضور داشت گفت: متأسفانه در گذشته تصحیح متن توسط افراد غیرمتخصص انجام می‌شد، ولی امروزه این کار توسط پژوهشگران و متخصصان انجام می‌شود، از این رو پیشنهاد بنده این است که کرسی ثابتی برای این رشته در دانشگاهها در نظر گرفته شود تا شاهد تصحیح متون بیشتر و نشر آثار کهن باشیم.

وی همچنین گفت: مصحح باید جامع‌العلوم باشد تا اثری را که تصحیح می‌کند جامع، کامل و بی ایراد باشد. دیگر سخنران این نشست منوچهر صدوقی (سها)، ضمن سپاس از زحمات دکتر فرامرز قراملکی برای تصحیح این اثر به نکاتی پیرامون این کتاب اشاره کرده و گفت: کتاب تحفة السلاطین دارای محاسن بسیاری است که اگر بخواهم به آنها اشاره کنم وقت زیادی لازم است. اما طبیعی است که هر کاری کاستیهایی دارد. این کتاب هم مستثنا نیست. وی گفت: یکی از محسنات این کتاب مقدمه آن است که فرامرز قراملکی به خوبی آن را نگاهشته است و شیوه تصحیح ایشان در نوع خود بی نظیر است. آقای صدوقی به کلماتی از کتاب اشاره داشت و ایراداتی را بر آن وارد دانست و گفت: فرامرز قراملکی در این کتاب نامی از رهبر خرد استاد شهابی نبرده است، چرا که وی استاد مسلم منطق است و می‌بایست در جهت بهتر شدن کیفیت کتاب از این اثر استفاده می‌شد.

در ادامه جلسه دکتر احد فرامرز قراملکی، مصحح کتاب تحفة السلاطین، ضمن تشکر از حضار، انتقاد حضاران را بهترین هدیه برای خود دانست و گفت: دنیای امروز میراث کهن ما را دگرگون می‌کند و وظیفه ما احیای این میراث است.

وی ابتدا پیرامون چگونگی تصحیح کتاب به ایراد سخن پرداخت و گفت: علم منطق میراثی است که از یونانیان به مسلمانان رسیده و با تلاش آنان توسعه فراوانی یافته است. در دوره اسلامی منطقیون چهار نظام در منطق نگاری ایجاد کردند: منطق نگاری نه بخشی، دویبخشی، التقاطی، و تلفیقی. منطق نگاری تلفیقی ترکیب دو نظام نه بخشی و دویبخشی است که تحفة السلاطین در چنین تلفیقی اثر، قابل توجه و در نوع خود اثری کامل است.

مصحح اثر ضمن اشاره به تذکرات منتقدان درباره نکات عربی تصریح کرد: از توجه دوستان سپاسگزارم، ولی فکر می‌کنم تذکرات شما خیلی وارد نیست؛ چرا که وقتی جملات را از عربی به فارسی بر می‌گردانم وقت زیادی به خرج دادم، به همین دلیل مطمئنم جملاتی که خواستار اصلاح آن شده‌اید عربی نیستند.

وی در ادامه به سخنان آقای صدوقی اشاره کرد و افزود: من به این دلیل از کتاب رهبر خرد استفاده نکردم که این اثر در میراث مکتوب تعریفی ندارد. تعریف ما از میراث مکتوب تا پایان عصر قاجار است. با وجود این در مقدمه به طور مختصر به برخی از کتابها و استادان اشاره کرده‌ام، ولی با صراحت می‌گویم در رهبر خرد استاد شهابی هیچ نوآوری‌ای وجود ندارد و کتاب برداشتی از شرح مطلع است. حتی به نظر من وی در بحث منطق چیزی نمی‌داند و صلاحیت نوشتن و بحث منطق را هم نداشته است. من نسخه‌های زیادی را مطالعه کردم و به این مطلب رسیدم که رهبر خرد هیچ سندیتی ندارد، از این رو نامی از کتاب نبرده‌ام.

وی در پایان گفت: همت والای مدیر پرتلاش مرکز پژوهشی میراث مکتوب همه اهل قلم را تشویق و ترغیب می‌کند تا تلخی کار تصحیح را به جان بخرند و به این مهم دست زنند. از آقای صدوقی نیز متشکرم و امیدوارم به زودی نقد کاملی بر اثر بنویسند تا معایب و نقصان کار را در چاپ بعدی رفع نمایم.

